

Mindre meddelelser

Iagttagelser godkendt af Sjældenhedsudvalget er mærket med en stjerne*
Records approved by the rarities-committee are marked with asteriks*

UNGEPRODUKTION OG YNGLETIDSPUNKT HOS NOGLE ANDEFUGLE ANATIDAE I VEJLERNE 1979-80

Fredningsstyrelsens forskningsrapport nr. 18
fra naturreservaterne

Observatører ved Fredningsstyrelsens feltstation Vejlerne har 1979-80 gjort iagttagelser af andefuglekuld i reservatet og visse randområder. Disse iagttagelser skal kort præsenteres her.

Lokaliteten er grundigt beskrevet af H. S. Møller (Naturforholdene i Vejlerne. København: Fredningsstyrelsen 1980), og metodik samt afgrænsningen af optællingsområdet gives af H. Christensen *et al.* (Vejlerne, årsrapport over observationer 1978. København: Fredningsstyrelsen 1978).

»Kuld« defineres her som en flok ikke-flyvefærdige unger med en ledsagende hun (og evt. han).

Gentagne iagttagelser af samme kuld kan ikke udskilles fra materialet, så alle medtages. Antallet af dobbeltregistreringer er givet højt for visse arter (f.eks. Knopsvane *Cygnus olor*).

Undersøgelingsperioderne er 1/5-15/9 1979 og 1/5-10/8 1980.

Knopsvane *Cygnus olor*

Første kuld set 3/6 1979 og 29/5 1980. I Vejlerne må æglægning være påbegyndt tidligere (hvh. ca. 29/4 og 25/4), end den normalt begynder i Danmark som helhed (K. Paludan 1969. Andefugle, pp. 75-201 i H. Hvass (red.), Danmarks Dyreverden. Bind 6. Odense: Rosenkilde og Bagger; først i maj), men senere end på Suderø (D. Bloch 1970. DOFT 64, 152-162; sidst i marts) og Klægbanken (J. Eskildsen (ms.). Kolonidannelse hos Knopsvane (*Cygnus olor* (Gm.)). 2. Populationsdynamiske forhold i en sammensat bestand af enligt og koloni-rugende Knopsvaner (*Cygnus olor* (Gm.)); 8-9/4 1978 & 12-13/4 1979). Antallet af unger per kuld varierede mellem 1 og 9 med et gennemsnit på 3,77 for hele sæsonen (N = 352 obs. af kuld). Denne værdi falder i de intervaller for kuld størrelse, som er kendte (K. N. Bauer & U. Glutz von Blotzheim 1968-69. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 2-3. Frankfurt am Main: Akademische Verlagsgesellschaft; D. Bloch 1971. Danske Vildtundersøgelser 16). En flok på 15 unger er udeladt af beregningerne. I Fig. 1 vises den gennemsnitlige kuld størrelses sæsonvariation.

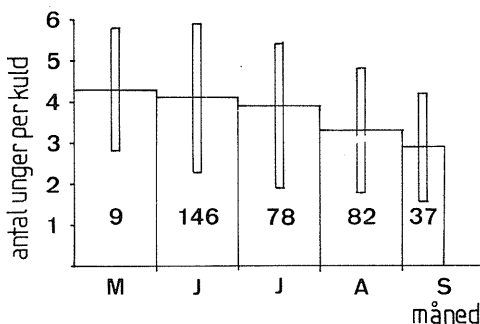

Fig. 1. Knopsvane *Cygnus olor*. Gennemsnitlig kuld størrelse ($\pm$ standardafvigelse) i månederne maj-september. Antal obs. i søjlerne.
Monthly mean brood size ($\pm$ S. D.). Sample size in columns. Abscissa: month, ordinate: brood size.

Grågås *Anser anser*

Første kuld set 6/5 1979 og 11/5 1980 til normal tid (jf. Paludan 1969). Antallet af unger per kuld varierede mellem 1 og 13 med et gennemsnit på 4,32 for hele sæsonen (N = 453). Gæslingeflokke på 16-17 fra maj og 13-30 fra juni er ikke medregnet. I Vejlerne blev der 22-23/5 1979 optalt 82 forskellige kuld med i gennemsnit 3,98 gæslinger per kuld (B. Jakobsen 1980. Rapport om ynglefugleoptællingerne i det videnskabelige reservat Vejlerne 1979. København: Fredningsstyrelsen). I Fig. 2 vises den gennemsnitlige kuld størrelses sæsonvariation.

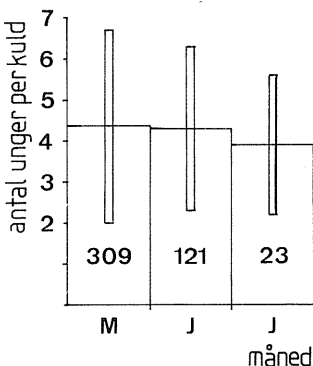

Fig. 2. Grågås *Anser anser*. Gennemsnitlig kuld størrelse ($\pm$ standardafvigelse) i månederne maj-juli. Antal obs. i søjlerne.
Explanations as in Fig. 1.

Gravand *Tadorna tadorna*

Første kuld set 7/6 1979 og 5/6 1980 til normal tid (jf. Paludan 1969), sidste 11/8. Antallet af unger per kuld varierede mellem 1 og 12 med et gennemsnit på 7,44 for hele sæsonen (N = 60). Ællingeflokkene på 21-27 er ikke medregnet. Fra Nordjylland anføres 3-14 unger per kuld med et gennemsnit på 7,50 (A. P. Møller 1977. DOFT 71, 68-69). I Fig. 3 vises den gennemsnitlige kuld størrelses sæsonvariation.

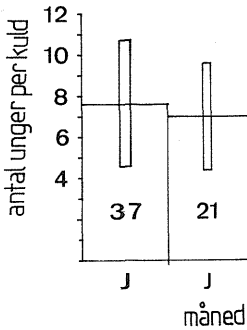

Fig. 3. Gravand *Tadorna tadorna*. Gennemsnitlig kuld størrelse ($\pm$ standardafvigelse) i månederne juni og juli. Antal obs. i søjlerne. Explanations as in Fig. 1.

Gråand *Anas platyrhynchos*

Første kuld set 1/6 1979 og 15/5 1980, sidste 15/8. Ynglesæsonen startede tilsyneladende sent i Vejlerne 1979-80, idet danske kuld normalt ses fra medio april (Paludan 1969). I Nordjylland er det tidligste kuld først set 6/5 (Møller 1977). Sæsonen afsluttes i Vejlerne i det tidsrum, som sædvanligvis anføres. Antallet af unger per kuld varierede mellem 1 og 11 med et gennemsnit på 5,86 for hele sæsonen (N = 51). Ællingeflokkene på 14-17 er ikke medregnet. Møller (1977) angiver 2-11 unger per kuld med et gennemsnit på 6,50 i Nordjylland. I Fig. 4 vises den gennemsnitlige kuld størrelses sæsonvariation.

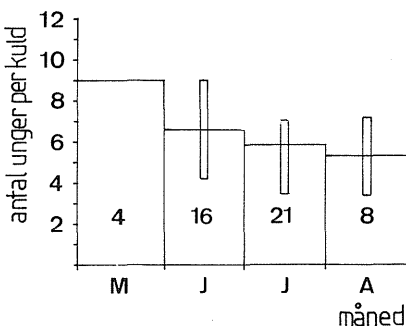

Fig. 4. Gråand *Anas platyrhynchos*. Gennemsnitlig kuld størrelse ($\pm$ standardafvigelse) i månederne maj-august. Antal obs. i søjlerne. Explanations as in Fig. 1.

Atlingand *Anas querquedula*

Antallet af unger per kuld (alle fra juli) varierede mellem 4 og 11 med et gennemsnit på 7,3 (N = 4).

Pibeand *Anas penelope*

Seks unger 16/7 1979 og 5 unger 4/7 1980.

Spidsand *Anas acuta*

Fem unger 2/7.

Skeand *Anas clypeata*

Atten unger 17/6. Det er usædvanligt mange, og der må være tale om sammenslåede kuld eller udrugning af en rede med æg fra flere hunner. Reder med 18 æg er kendt (Haverschmidt i Bauer & Glutz 1968). Møller (1977) anfører op til 10 unger per kuld i Nordjylland.

Taffeland *Aythya ferina*

Første kuld set 21/6 1979 og 9/6 1980 til normal tid (jf. Paludan 1969), sidste 21/8. I Nordjylland er kuld set i perioden 11/5-7/8 (Møller 1977). Antallet af unger per kuld varierede mellem 1 og 9 med et gennemsnit på 4,96 for hele sæsonen (N = 57). Møller (1977) anfører 1-8 unger per kuld med et gennemsnit på 4,68. I Fig. 5 vises den gennemsnitlige kuld størrelses sæsonvariation.

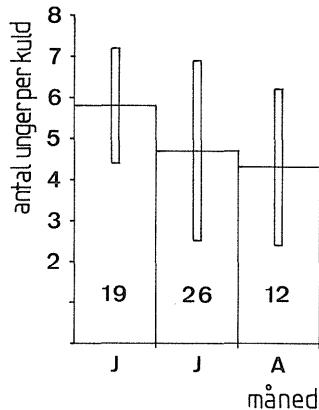

Fig. 5. Taffeland *Aythya ferina*. Gennemsnitlig kuld størrelse ($\pm$ standardafvigelse) i månederne juni-august. Antal obs. i søjlerne. Explanations as in Fig. 1.

Troldand *Aythya fuligula*

Kuld set i perioden 21/7-10/8. Antallet af unger per kuld varierede mellem 1 og 6 med et gennemsnit på 3,7 (N = 6). Møller (1977) anfører 1-10 unger per kuld med et gennemsnit på 4,75 i perioden 5/6-6/8 fra Nordjylland.

Toppet Skallesluger *Mergus serrator*

Kuld set i perioden 4/7-23/8. Antallet af unger per kuld/ællingeflok varierede mellem 1 og 31 med et gennemsnit på 14,3 (N = 7). Møller (1977) anfører

1-150 unger per flok med et gennemsnit på 16,67 i perioden 19/6-31/8 fra Nordjylland. L. Kortegaard (1968. DOFT 62, 37-67) beregnede klækningstidspunktet for 25 reder med æg i Vejlerne til medio juli-medio august. I fire kuld så Kortegaard gennemsnitligt 7,5 unger.

Leo Kortegaard, Jesper Madsen, Anders Pape Møller og Hans Skotte Møller kommenterede udkast til denne meddelelse, og Tove Kristensen hjalp med praktiske ting. I/S Vejlejerne gav tilladelse til færdsel i reservatet. Alle bedes modtage min bedste tak.

Arne Kiis,
Kollegium 3, vær. 119, Universitetsparken,
8000 Århus C

Summary: Time of breeding and brood size in some species of Anatidae in Vejlerne, Northern Jutland 1979-80.

This note presents brood observations made by the staff at the Biological Research Station at the reserve Vejlerne. The marshland Vejlerne covers an area of about 6000 ha, consisting of reedbeds, meadows and shallow lakes.

Cygnus olor

Figure 1. Broods observed from 29 May onwards. Mean brood size was 3.77 (range 1-9, N = 352, a creche of 15 cygnets omitted).

Anser anser

Figure 2. Broods observed from 6. June. Mean brood size 4.32 (1-13, N = 453, creches of 13-30 goslings omitted).

Tadorna tadorna

Figure 3. Broods observed 5 June - 11 August. Mean brood size 7.44 (1-12, N = 60, creches of 21-27 ducklings omitted).

Anas platyrhynchos

Figure 4. Broods observed 15 May - 15 August. Mean brood size 6.84 (1-17, N = 51).

Anas querquedula

Mean brood size 7.3 (N = 4).

Aythya ferina

Figure 5. Broods observed 9 June - 21 August. Mean brood size 4.96 (1-9, N = 57).

Aythya fuligula

Broods observed 21 July - 10 August. Mean brood size 3.7 (N = 6).

Mergus serrator

Broods observed 4 July - 23 August. Mean size of duckling flocks 14.3 (1-31, N = 7).

SVØMMENDE UNGE AF LOMVIE *URIA AALGE* I NORDJYLLAND

Den 15. august 1978 konstaterede WCÅ en unge af Lomvie ved stranden i Blokhus (57°17' N, 09°36' E). Fuglen havde tydeligt hvide halssider og en hvid strube. En hvid stribe kunne ses strække sig bagud fra øjet. Næbbet var lille og spinkelt sammenlignet med en voksen Lomvies. På den korte iagttagelsesafstand kunne det tydeligt ses, at svingfjerene ikke var fuldt udviklede. Fuglen var uvillig til at flyve, selvom afstanden til den kun var ringe. Der kunne ikke iagttages adulte Lomvier i dens nærhed.

Dette synes således at være det første tilfælde, hvor en endnu ikke flyvedygtig unge af Lomvie er truffet i danske farvande udenfor yngleområderne ved Christiansø.

Lomvierne forlader deres ynglepladser fra juli, idet ungerne går til havs i endnu ikke flyvedygtig tilstand. Med kald opretholder de kontakt med forældrefuglene og svømmer sammen med disse bort fra ynglestederne (L. M. Tuck, The murre, Ottawa 1960).

Hvor stammer denne fugl så fra? Den nærmeste yngleplads er Utsira, Syd Norge (E. Brun, Sterna 8: 209-224, 1969) med en afstand på 400 km, idet jeg ser bort fra en ynglelokalitet i Oslofjorden, hvor arten formodentlig har ynglet et enkelt år (E. Brun, Sterna 6: 309-311, 1965). De norske ynglefugle forlader deres ynglepladser fra medio juli (S. Haftorn, Norges fugler, Oslo *et al.* 1971), hvilket giver et tidsrum på omkring en måned til at tilbagelægge strækningen på 400 km. Dette giver ca. 13 km i gennemsnit pr. døgn.

De nærmeste engelske ynglepladser ligger i Nordskotland (S. Cramp *et al.*, The seabirds of Britain and Ireland, London 1974) med en afstand på omkring 680 km. I dette tilfælde er der tale om at skulle tilbagelægge ca. 23 km pr. døgn. Engelske fugle fra dette område kan allerede nå Syd Norge i august, hvilket ringmærkninger har vist (C. J. Mead, Bird Study 21: 45-86, 1974; Fig. 21).

Der kan således være tale om en fugl enten af nordengelsk eller norsk oprindelse, idet fugle fra Sydengland og Helgoland ikke når så langt umiddelbart efter ynglesæsonen (C. J. Mead *op.cit.*, W. Schloss, Auspicium 3: 139-152, 1969).

Anders Pape Møller

Langelandsgade 220 st.th., 8200 Århus N

William Carøe Aarestrup

Egevej 7, 9491 Pandrup

Summary: Swimming pullus of Guillemot *Uria aalge* in North Jutland

A swimming pullus of Guillemot was seen at Blokhus (57°17' N, 09°36' E), North Jutland on 15 August 1978. It is argued, that the bird originated from Sou-

thern Norway or Scotland with minimum distances of 400 and 680 km or 13 and 23 km/day.

KOMMENTAR

Der er også mulighed for, at Lomvie-ungen er udruget på Skarreklit, hvor jeg den 5. juli 1978 så en fuldt udfarvet Lomvie i yngledragt ligge lige neden for klippen (Asbirk, S., *Feltornithologen* 20:127, 1978).

Sten Asbirk

BESTANDEN AF SKÆRPIBER *ANTHUS SPINOLETTA* I NORDJYLLAND MED EN VURDERING AF LANDSBESTANDEN I DANMARK

Skærpiberen *Anthus spinoletta* har formodentlig været en sjælden ynglefugl i Danmark, siden den indvandrede (jvf. B. Løppenthin 1967. Danske ynglefugle i fortid og nutid. Odense Universitetsforlag, Odense).

Kvantitative opgørelser af landsbestanden har været foretaget af S. Willadsen Nielsen (1952. Flora og Fauna 58, 93-99: næppe over 50 par), af A. H. Joensen (1971. »Skærpiiber« i H. Hvass (red.). Danmarks Dyreverden. Bind 8. Rosenkilde og Bagger, Odense: ca. 100 par) og af T. Dybbro (1976. De danske ynglefugles udbredelse. DOF, København: 50-70 par; 1978. Oversigt over Danmarks fugle 1978. DOF, København: under 100 par; 1980. Truede danske fugle. DOF, København: 40-75 par (side 9: »40-60 par«, side 53: »50-75«)). Den nordjyske bestand opgjorde A. P. Møller (1978. Nordjyllands Fugle. Scandinavian Science Press Ltd., Klampenborg) til 40 par. De nævnte bestandstal bygger imidlertid på optællinger over flere år samt litteraturstudier og er derfor behæftet med store usikkerheder. I 1980 er disse forsøgt fjernet ved en optælling af bestanden på de nordjyske lokaliteter, som huser hovedparten af landsbestanden. Resultatet fremgår af Tabel 1: Den nordjyske Skærpiiber-bestand 1980 er omkring 100 par. Fremgangen i forhold til de seneste opgørelser er primært sket på Hirsholmene. Tidligere var der op til 36 par (F. Salomonsen 1940. DOFT 34, 17-54, 1941).

Tabel 1. Ynglebestanden af Skærpiiber *Anthus spinoletta* i Nordjylland 1980.

(A): antal par, (B): antal besøg i maj-juni, (C): optæller(e)^a, (D): sidste kendte ynglefund.

Rock Pipit *Anthus spinoletta* population size in Northern Jutland 1980.

(A): number of pairs, (B): number of visits in May-June, (C) census taker(s)^a, (D): last known breeding record.

- a: 1= Lars Abrahamsen, 2= Eina Flensted-Jensen, 3= Allan Janniche, 4= Arne Kiis, 5= Orla Kiis, 6= Anders Pape Møller, 7= Observatører ved Fredningsstyrelsens feltstation Vejlerne.
b: incl. Kovsholm, Møgholm, Storeholm og Pikkerholm.
c: A. P. Møller (1978. Nordjyllands Fugle. Scandinavian Science Press Ltd., Klampenborg).
d: A. P. Møller (1977. Flora og Fauna 83, 27-35).

Lokalitet <i>Locality</i>	(A)	(B)	(C)	(D)
Hirsholmene:				
- Tyvholm	1	2	1,3,4	
- Græsholm ^b	40	9	1,3,4	
- Hirsholm	12	6	1,3,4	
- Kølpen	2	3	1,3,4	
Deget	11	5	4,5	
Frederikshavn	0-1	0	4	1 par 1973 (Møller 1978) ^c
Nordre Rønner:				
- Langholm	12	8	2,4,6	
- Spirholm	11	8	2,4,6	
- Lillestensholm	5	8	2,4,6	
- Klatterne	3	8	2,4,6	
- Storestensholm	2	8	2,4,6	
Læsø:				
- Østerby Havn	0	1	2,6	1 par 1970 (Møller 1978) ^c
- Bansten	?			1 par 1975 (Møller 1977) ^d
- Vesterø Havn	0	2	2,4,6	1 par 1975 (Møller 1977) ^d
- Knotterne	0	1	2,6	3 par 1975 (Møller 1977) ^d
Bygholmdæmningen	0	12+	7	1 par 1964 (Møller 1978) ^c

Tabel 2. Ynglebestanden af Skærpiber *Anthus spinoletta* i Danmark udenfor Nordjylland 1980.

(A): antal par, (B): kilde, (C): sidste kendte ynglefund.

Rock Pipit Anthus spinoletta population size in Denmark outside Northern Jutland 1980.

(A): number of pairs, (B): source, (C): last known breeding record.

- a: T. Dybbro 1976. De danske ynglefugles udbredelse. DOF, København.
 b: A. P. Møller 1978. Nordjyllands Fugle. Scandinavian Science Press Ltd., Klampenborg.
 c: E. Overlund & B. Møller Sørensen 1973. Blåvand Fuglestation. Foråret 1973. DOF, København.
 d: L. Ferdinand 1971. Større danske fuglelokaliteter. DOF, København.
 e: incl. øer indenfor Vejrø og Bosserne.
 f: N. Andersen, B. Staugård Nielsen & H. Rasmussen 1977. Øerne omkring Fyn. Fredningsstyrelsen, København.
 g: P. Grøntved, E. Larsen, S. Pihl & B. Møller Sørensen 1972. En naturhistorisk undersøgelse af Omø i Storebælt. Natur og Ungdom, København.
 h: F. Salomonsen 1963. Oversigt over Danmarks fugle. Munksgaard, København.
 i: C. Weismann 1954. DOFT 48, 53.
 j: F. Christensen & F. Dalberg Petersen 1978. Årsrapport over observationer og ringmærkning 1977. Fredningsstyrelsen, København.

Lokalitet <i>Locality</i>	(A)	(B)	(C)
Østerilddæmningen	0	Arne Kiis	1 par 1964 (Dybbro 1976) ^a
Agerø	?		1 muligt par 1974 (Møller 1978)
Jyske vestkyst	?		1 par i perioden 1971-74 (Dybbro 1976) ^a
Langli	?		1 par 1973 (Overlund & Møller Sørensen 1973) ^c
Hønen Strand, Fanø	1	Ragna Liberoth <i>in litt.</i>	
Fornæs	?		1 par 1979 (Lokalitetsregistreringen, Ole Sørensen)
Anholt	0	Mads P. Heide- Jørgensen medd.	1 muligt par i perioden 1971-78 (Mads P. Heide-Jørgensen medd.)
Hjelm	0	Kjeld Hansen <i>in litt.</i>	1 par 1970 (Ferdinand 1971) ^d
Stavns Fjord	4-7	Niels-Erik Franzmann <i>in litt.</i> , Allan Janniche <i>in litt.</i>	
Drejø	?		1 par 1974+1975 (Andersen <i>et al.</i> 1977) ^f
Hesselø	2-5	Mads P. Heide- Jørgensen medd.	
Odsherred	?		1 par i perioden 1971-74 (Dybbro 1976) ^a
Sejrø	0	J. C. Gejl medd.	1 par 1978 (J. C. Gejl medd.)
Nekselø	2	Tommy Dybbro <i>in litt.</i>	
Sprogø	1	Per Ketil medd.	
Omø	?		2 par 1971 (Grøntved <i>et al.</i> 1972) ^g
Rågå Sand	0	Tommy Dybbro <i>in litt.</i>	Mulig ynglefugl (intet årstal) (Salomonsen 1963) ^h
Skalø		Tommy Dybbro <i>in litt.</i>	Mulig ynglefugl (intet årstal) (Salomonsen 1963) ^h
Trekronerfortet	0	Tommy Dybbro <i>in litt.</i>	1 par 1936 (Weismann 1954) ⁱ
Middelgrundfortet	0	Tommy Dybbro <i>in litt.</i>	1 par 1953 (Weismann 1954) ⁱ
Stevns Klint	?		1 muligt par i perioden 1971-74 (Dybbro 1976) ^a
Christiansø	0	Peter Lyngs <i>in litt.</i>	Min. 2 par 1977 (Christensen & Dalberg Petersen 1978) ^j

DOFT 35, 4-28, B. Løppenthin 1945. DOFT 39, 1-18, U. Møhl-Hansen 1947. DOFT 41, 38-55), som derpå faldt til 10-15 par (Dybbro 1976, 1978). På Deget har bestanden tidligere været større (20 par 1936, Møller 1978). På Ndr. Rønner er bestanden 1980 (33 par, Tabel 1) den største, som er registreret. Det hidtidige maksimum på 29 par 1974 angives af S. Asbirk (1976. DOFT 70, 45-60) og A. P. Møller (1977. Flora og Fauna 83, 27-35).

Udenfor Nordjylland er Skærpiberen en sjælden dansk ynglefugl (Tabel 2). Bestanden er på 10-16 par, og den har været stabil de senere år (sml. Løppenthin 1967, Dybbro 1976, 1978, 1980).

På baggrund af den nylige ekspansion og den tidligere stabilitet af Skærpiber-bestanden finder jeg, at der ikke er basis for at medtage arten på den danske røde liste, hvilket senest er gjort af Dybbro (1980). Dels er negative tendenser af større betydning for bestanden ikke påvist, hverken siden P. Hald-Mortensen (1974. Fugleværn 6, 24-25) og Anonym (1976. Fugleværn 7, 46-47) præsenterede de tidligere lister (hvori Skærpiberen ikke medtages) eller før, og dels fortjener vor røde listes øvrige arter desto større opmærksomhed.

Optællere nævnt i Tabel 1-2 samt de ornitologer, som reagerede på opråbet i FO 22, 134 har ydet værdifuld hjælp til denne undersøgelse. P. Hald-Mortensen, Fredningsstyrelsen og Fyrmester Iversen, Hirschholmene muliggjorde venligst besøg på de fredede øer, og T. Dybbro samt A. P. Møller har kommenteret udkast til manuskriptet. Alle bedes modtage min bedste tak.

Arne Kiis,
Kollegium 3, værelse 119,
Universitetsparken, 8000 Århus C

PRÆRIEMÅGE *LARUS PIPIXCAN** VED FÆRØERNE 1976

Under sejfiskeri på Færøebanken 60 sømil sydvest for Thorshavn opdagede en fisker 20. maj 1976 en lille mørkhovedet måge, som var ganske tillidsfuld og lod sig fange med et net. Fuglen blev aflivet og sendt til udstopning hos konservator Jens-Kjeld Jensen, Nolsø, som fastslog, at det drejede sig om en velnæret fugl med fuldt udviklede testes. Under mit ophold på Færøerne i juli samme år blev fuglen endeligt bestemt til Præriemåge *Larus pipixcan*. Siden har den færøske ornitolog og konservator, Niels a Botni, undersøgt fuglen og erklæret sig enig i bestemmelsen. Vigtige kendetegn er f.eks. den sorte hætte, en relativt mørk grå kropsoverside og den hvide vingebagkant, hvis udstrækning tydeligt ses på billedet. En nøje beskrivelse af mågernes forskellige dragter findes hos Dwight (Bull.Amer.Mus.Nat.Hist. 52:63-401, 1925), mens feltkendetegn og gode illustrationer for nylig er samlet af Grant (Brit.Birds

Foto: P.G.

72:142-182, 1979); arten er endvidere afbildet i de gængse håndbøger over nordamerikanske fugle.

Udbredelse

Præriemåge yngler ved ferske vande på prærierne i det vestlige, centrale Nordamerika, hvor jeg selv har set yngle-kolonier. Arten er gået en del tilbage, efterhånden som moderne landbrug har gjort indhug på søer og sumpe. Fuglene ankommer til ynglepladserne i april-maj. Mens de i yngletiden holder til nær ferskvand inde i landet, findes de oftest ved havet om vinteren, i reglen nær kysten. På trækket ses store flokke af disse såkaldte prærieduer mellem Rocky Mountains og Mississippi, idet enkelte forekomster dog er beskrevet fra Nordamerikas østkyst (AOU, Check-list of North American Birds, 1957). Nogle fugle overvintrer ved Den mexikanske Golf, og arten er bl.a. fundet i Vestindien (Buckley, P.A. & F.G. Buckley, Condor 72:483-486, 1970). Langt de fleste måger krydser dog over Meksiko til Stillehavet, hvor de kan ses langs kysten fra Guatemala til Chile (AOU, 1957). På Galapagos-øerne optræder mågen regelmæssigt mellem oktober og maj (Harris, M.: A Field Guide to the Birds of Galapagos, 1974), men enkelte individer strejfer så langt væk som til Hawaii-øerne (Clapp, R. B. & P. W. Woodward, Proc. U.S. Natl Mus. 124 (3640):1-39, 1968) og Phoenix-øerne (mellem Hawaii og New Zealand) (Clapp, R. B., Ibis 110:573-575, 1968). Der er således ikke tvivl om, at Præriemåge strejfer en del om i vinterperioden. Af særlig interesse i denne forbindelse er det, at Peterson & Watson (Auk 88:670-671, 1971) rapporterede adskillige overvintrende Præriemåge i det sydlige Chile helt ned til Magellanstrædet. Devillers & Terschuren (Gerfaut 67:107-125, 1977) fandt Præriemåge på østkysten af

det sydlige Sydamerika. For nylig er der tilmed fundet overvintrende flokke i over 4000 meters højde i Andesbjergene (Fjeldså, i trykken). Måske er disse nylige iagttagelser udtryk for, at overvintringsområdet er under udvidelse. Enkelte individer kan således nå til Sydatlanten, og der kendes bl.a. en februar-forekomst fra Tristan da Cunha (Swales, M. K. & R. C. Murphy, Ibis 107:394, 1965) og flere forekomster fra Sydafrika (Pierre Devillers, pers. medd.). Påbegyndes det nordgående forårstræk i Sydatlanten, skulle Præriemåge kunne dukke op i Europa.

Nordamerikanske fugle føres nu og da, bl.a. af tropiske storme, i retning mod Europa (Bruun, B., Dansk orn. Foren. Tidsskr. 63:185-196, 1969). Teoretisk kunne Præriemåge måske fra Den mexikanske Golf blive ledt mod nordøst på denne måde, men relevante data til vurdering af denne mulighed er ikke tilgængelige.

Forekomst i Europa

Den første godkendte iagttagelse af Præriemåge i Europa fandt sted på en strandeng ved Hampshires kyst i Sydengland, 21. februar-16. maj 1970 (Billett, D. F. & P. J. Grant, Brit. Birds 64:310-313, 1971). Det drejede sig om en adult fugl, måske den samme som 4. juli samme år blev set 90 km længere mod øst, i Sussex (Smith, F. R. and the Rarities Committee, Brit. Birds 64:339-371, 1971). Den færøske Præriemåge er således den tredje forekomst i Europa. I slutningen af 1976 sås et eksemplar i Norfolk, og i juli 1977 fandtes endnu et i Cleveland; fra november 1977 til marts 1978 blev en Præriemåge set af utallige ornitologer i Suffolk (Rogers, M. J. and the Rarities Committee, Brit. Birds 71:481-532, 1978). Desuden bør nævnes, at en adult Præriemåge blev skudt i Godthåbsfjorden i Grønland 18. juli 1974 (Hansen, P. S., Dansk orn. Foren. Tidsskr. 70: 131-138, 1976). 131-138, 1976).

Intet i vejr-situationen omkring midten af maj 1976 tydede på, at den færøske forekomst skyldtes tropiske uvejr eller andre specielle vejr-situationer. Fuglens gode ernæringsstilstand viser, at den ikke har haft vanskeligt ved at finde føde i Nordatlanten. Forekomsterne i England, ved Færøerne og Grønland i 1970'erne er måske et nyt fænomen, som kan skyldes, at overvintringsområdet ved Chile er blevet forskudt mod syd, så mågerne når ud til Atlanterhavet. Det bliver interessant at se, om andre Præriemåger følger efter.

Dr. Bertel Bruun og Dr. Pierre Devillers har ydet værdifulde kommentarer til manuskriptet.

Tilføjelse: I 1979 er Præriemåge set to gange i Norge, 16.-17. juni på Røst, Nordland, og 24. december på Brulanes, Vestfold (Ree, V., Vår Fuglefauna 3:245-278, 1980).

Philippe Grandjean
Indelukket 47, 2900 Hellerup

Summary: An adult male *Franklin's Gull* was collected by a fisherman on May 20, 1976, 60 nautical miles southwest of Thorshavn, Faroe Islands. Franklin's Gull has been previously recorded twice in England, both in 1970. More recent records include three from England, and two from Norway. The occurrence of this species in Europe may be related to the recent expansion of the winter range of Franklin's Gull along the South American Pacific coast. Small numbers of gulls may spill into the South Atlantic, and a northward migration in spring could bring Franklin's Gull to Europe.

STORMMÅGE *LARUS CANUS* FOR FØRSTE GANG I NORDGRØNLAND

I perioden 12.-15.8. 1980 blev en fuldt udfarvet Stormmåge (Fig. 1) observeret på flere lokaliteter inden for Prinsesse Ingeborg Halvø i det nordlige Kronprins Christians land.

Den 12.-13.8. besøgte fuglen jævnligt en geologisk feltlejr (lok. 1 Fig. 2). Den var tydeligvis i dårlig form, dels på grund af udmattelse og utilstrækkelig ernæring, dels på grund af en manglende fod. Den lod sig villigt fodre, og vendte tilbage til lejren gentagne gange. De næste par dage blev fuglen hyppigt set på Station Nord (Fig. 2) (let genkendelig på sin manglende fod), hvor den oftest fouragerede sammen med et par Ismåger *Pagophila eburnea* og en juvenil Gråmåge *Larus hyperboreus*. I disse dage var dens adfærd mere normal, formentlig som resultat af fodring i feltlejren og den forholdsvis rigelige adgang til føde omkring stationen.

Stormmågen er fortrinsvis knyttet til de østlige, boreale dele af Nordatlanten, og dens nærmeste regelmæssige opholdssted er det sydlige Island, hvorfra den sjældent strejfer nord- og vestover til Grønland.

Fig. 1. Stormmågen ved feltlejren
The Common Gull at loc. 1

Foto:
L.S.

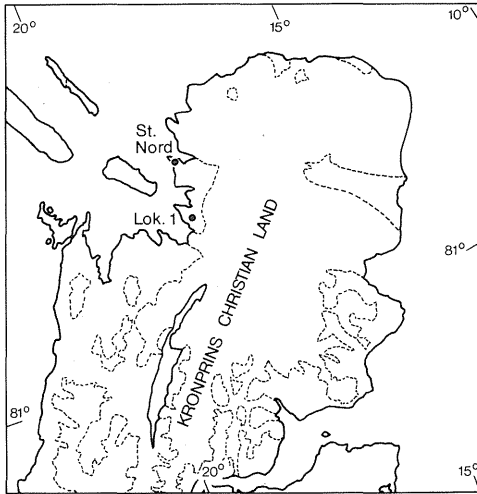

Fig. 2. Oversigtskort over det nordøstligste Grønland
Map of the northeasternmost Greenland with sightings of Common Gull indicated as dots.

Tidligere sikre observationer fra Grønland indskrænker sig til 4 fra den sydlige del af Grønlands vestkyst (Salomonsen 1967, Fuglene på Grønland), samt 1 fra Germania Land på den nordlige del af østkysten (Meltofte, H., Elander, M. & Hjort, C. 1981, Meddr. Grønland, Bioscience 3 (53 pp)). Den her rapporterede Stormmåges optræden i Nordgrønland må således opfattes som en ekstrem afvigelse, selv i betragtning af den stadig meget begrænsede viden om det

nordgrønlandske fugleliv (Håkansson, E. et al., Dansk orn. Foren. Tidsskr. 75: 51-67, 1981).

Ifølge oplysninger fra Leif Rasmussen, Meteorologisk Institut (pers. medd.) var vejr-situationen i den nordatlantiske region på ingen måde særlig usædvanlig i begyndelsen af august 1980, men flere perioder med kraftige sydlige vinde kan alligevel have været stærkt medvirkende til denne usædvanlige forekomst. I perioden 6.-8.8. kan en kraftig vind (15 m/sec.) i kystområdet mellem Scoresby Sund og Danmarkshavn tænkes at have presset fuglen det første stykke vej nordover. Herfra kan en fornyet periode med kraftig vind (10.-13.8.) denne gang i området mellem Danmarkshavn og Station Nord, have bragt fuglen det sidste stykke vej op til Prinsesse Ingeborg Halvø.

Lars Stemmerik, Eckart Håkansson & P. Mølgaard
 Institut for historisk Geologi og Palæontologi
 Øster Voldgade 10, 1350 København K

Summary: During a period of four days (12-15/8 1980) a single, adult specimen of a Common Gull *Larus canus* was observed on several occasions in two areas of the northwestern part of Kronprins Christians land (Fig. 2) (the bird was easily recognized by its missing left foot). Previous records of the Common Gull in Greenland are confined to four from the southwest coast and one from the northern part of the east coast. Obviously, therefore, this bird constitutes an extreme, possibly wind blown migrant from the boreal, east Atlantic native area of the species.

Sangsvaner *Cygnus cygnus* Karrebæksminde

Foto: Robert T. Andersen

Proceedings of the Second Nordic Congress of Ornithology, 1979

Forhandlinger fra Andre Nordiske Ornitologiske Kongress, 1979

Rapporten fra den anden nordiske ornitologiske kongres i Ørsta i Norge foreligger nu. Det er blevet til en smuk bog på 143 sider med sammenlagt 26 enkeltartikler og afhandlinger fra foredragene på kongressen. Blandt emnerne kan nævnes at der for hvert af de nordiske lande (undt. Sverige) gives en oversigt over de ynglende vadefuglebestande, deres udbredelse, bestandsstørrelser samt kendte op- og nedgange i dette århundrede. Det vurderes f.eks., at der yngler mere end 200.000 par Mudderklirer i Finland, i størrelsesordenen 150.000 par af denne art og 130.000 par Hjejler i Norge og 30-50.000 par Viber i Danmark. De mange andre artikler behandler emner som Hvinænder i Finland, mejser i Sydsverige, forårstrækket af Ederfugle ved Øland, Norges sulekolonier, de danske Sølvmåger og intet mindre end en sammenligning af fuglebestandene i en sø i Andesbjergene, en mose på Midtsjælland og fjeldsøer i Nordnorge (!), samt mange andre aktuelle op spændende emner.

Bogen kan købes hos DOF-salg for kr. 160,- (kun indenlands salg).

Norsk Ornitologisk Forening
Stavanger 1981